

1. ความเป็นมา

1.1 สหภาพยุโรป (European Union – EU) เริ่มต้นความสัมพันธ์กับอาเซียนตั้งแต่ปี 2515 (ค.ศ. 1972) และได้เป็นคู่เจรจาอย่างเป็นทางการในปี 2520 (ค.ศ. 1977) ปัจจุบัน ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน- EU โดยมีวาระ 3 ปี (สิงหาคม 2558-กลางปี 2561)

1.2 ปัจจุบัน ความสัมพันธ์อาเซียน-EU อยู่ในระดับ “หุ้นส่วนที่เพิ่มพูน” (enhanced partnership) โดยการดำเนินความสัมพันธ์อาเซียน- EU เป็นไปตามเอกสาร Nuremberg Declaration on an EU-ASEAN Enhanced Partnership (ค.ศ. 2007) และมี Bandar Seri Begawan Plan of Action to Strengthen the ASEAN-EU Enhanced Partnership (ค.ศ. 2013-2017) เป็นแผนปฏิบัติการความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับ EU โดยครอบคลุมความร่วมมือที่จะสนับสนุนประชาคมอาเซียนทั้งสามเสาหลัก ได้แก่ การเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในอาเซียน และการเสริมสร้างประสิทธิภาพของกระบวนการทำงานของสถาบันต่าง ๆ ของอาเซียน ซึ่งจะต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการฉบับใหม่วาระ ค.ศ. 2018-2022 เพื่อรับรองภายในปี 2560 (ค.ศ. 2017)

1.3 EU ได้แสดงความตั้งใจกระชับความร่วมมือกับอาเซียนในทุกมิติ และยกระดับความสัมพันธ์ไปสู่หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (strategic partnership) พร้อมแสดงท่าทีที่ชัดเจนที่ต้องการจะเข้าร่วม East Asia Summit (EAS) และผลักดันให้มีการประชุมสุดยอดอาเซียน- EU เป็นประจำ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการประชุมระดับรัฐมนตรีเพิ่มมากขึ้น ตามยุทธศาสตร์ใหม่ของ EU ในเอกสาร Joint Communication-The EU and ASEAN: a partnership with strategic purpose (พฤษภาคม 2558) และ Council Conclusions on EU-ASEAN Relations (22 มิถุนายน 2558)

1.4 EU มีท่าทีว่าสนใจที่จะรื้อฟื้นการเจรจา ASEAN-EU FTA อีกครั้ง เมื่ออาเซียนบรรลุการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว ควบคู่ไปกับการเจรจา FTA กับประเทศสมาชิกอาเซียนรายประเทศ หลังจากที่ทั้งสองฝ่ายระงับการเจรจา ASEAN-EU FTA ไปเมื่อปี 2552 และ EU ได้หันมาเจรจาเป็นรายประเทศแทน ซึ่ง EU ถือว่าเป็น building bloc เพื่อนำไปสู่การจัดทำ FTA ในระดับภูมิภาคกับอาเซียนต่อไป ปัจจุบัน EU ได้สรุปการเจรจา FTA กับสิงคโปร์แล้วเมื่อเดือนธันวาคม 2555 กับเวียดนามเมื่อเดือนสิงหาคม 2558 และอยู่ระหว่างการเจรจา FTA กับมาเลเซีย ไทย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย

2. การรับหน้าที่ประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน- EU

2.1 เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2558 ในช่วงการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับ EU (PMC+1) ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ไทยได้รับหน้าที่ประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-EU อย่างเป็นทางการ โดยมีระยะเวลา 3 ปี (เดือนสิงหาคม 2558-กลางปี 2561)

2.2 เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2558 ไทยได้จัดการประชุม Coordinating Meeting ระหว่างอาเซียน- EU ที่กรุงเทพฯ เพื่อหารือเกี่ยวกับการทบทวนความสัมพันธ์อาเซียน- EU และพิจารณาแนวทางการจัดทำร่างแผนงาน (Roadmap) ของการดำเนินความสัมพันธ์อาเซียน- EU เพื่อยกระดับไปสู่หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (strategic partnership) ต่อไป

2.3 เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2558 ในช่วงการประชุม ASEM FMM ครั้งที่ 12 ที่ลักเซมเบิร์ก นายดอน ปรมัตถวิชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้เป็นผู้แทนประเทศสมาชิกอาเซียนในการหารือกับนางเพ

เดอริกา โมเกรินี (Federica Mogherini) ผู้แทนระดับสูงของสหภาพยุโรปด้านการต่างประเทศและนโยบายความมั่นคง และรองประธานคณะกรรมการการยุโรป (High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy and Vice President of the European Commission – HR/VP) หรือเทียบเท่ารัฐมนตรีต่างประเทศ EU โดยเนื้อหาการหารือ ได้แก่ การดำเนินการต่อไปเพื่อยกระดับความสัมพันธ์อาเซียน- EU ไทยได้เน้นย้ำว่า การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างกันทั้งสองฝ่ายต้องมีความเข้าใจในสถานการณ์ของกันและกันฉันทมิตร ไม่เพียงแต่เน้นการเพิ่มพูนด้านการค้าการลงทุนเพียงอย่างเดียว ส่วนฝ่าย EU เน้นการให้ความสำคัญมากขึ้นต่ออาเซียนผ่านการสนับสนุนโครงการต่างๆ การแต่งตั้ง เอกอัครราชทูต EU ประจำอาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา และความร่วมมือด้านความมั่นคงที่มีมากขึ้น

2.4 เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2559 นายดอน ปรมัตถ์วินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และนายมิโรสลาฟ ลัจซัค (Miroslav Lajčák) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและกิจการยุโรป สาธารณรัฐสโลวาเกีย ในฐานะผู้แทน EU และประธานคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปวาระระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม – 31 ธันวาคม 2559 ได้เป็นประธานร่วมของการประชุม PMC+1 กับ EU ณ เวียงจันทน์ โดยการประชุม PMC+1 ครั้งนี้เป็น การไปแนวทางการประชุม AEMM ครั้งที่ 21 ที่ไทยเป็นเจ้าภาพ

2.5 เมื่อวันที่ 13-14 ตุลาคม 2559 ไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียน- EU (ASEAN-EU Ministerial Meeting – AEMM) ครั้งที่ 21 เนื่องจากมีเหตุการณ์ที่ประชาชนชาวไทยได้สูญเสียพระมหากษัตริย์อันเป็นที่รักและเคารพยิ่งในห้วงการประชุมดังกล่าว ผู้แทนจากแต่ละประเทศ/องค์กร ที่เข้าร่วมประชุมได้แสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งต่อการเสด็จสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร โดยหัวหน้าคณะผู้แทนได้เดินทางมาร่วมลงนามในสมุดถวายความอาลัยที่กระทรวงการต่างประเทศ จำนวน 26 คณะ ในวันที่ 14 ตุลาคม 2559 ก่อนเดินทางกลับ

- อนึ่ง ในที่ประชุมได้เน้นย้ำความสำคัญของการลดช่องว่างของการระดับการพัฒนา ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน การส่งเสริมความเชื่อมโยง การแลกเปลี่ยนในระดับประชาชน และการเจรจาความตกลงด้านการขนส่งทางอากาศระหว่างอาเซียน-สหภาพยุโรป อีกทั้งเห็นพ้องว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่จะช่วยส่งเสริมกระบวนการบูรณาการระดับภูมิภาคที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเรื่องสถานการณ์ความมั่นคงระหว่างประเทศ และความท้าทายรูปแบบใหม่ อาทิ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ และการก่อการร้ายข้ามชาติ

- การประชุมครั้งนี้ได้รับรองเอกสารปฏิญญากรุงเทพฯ **Bangkok Declaration on Promoting an ASEAN-EU Global Partnership for Shared Strategic Goals** ซึ่งแสดงเจตนารมณ์ของอาเซียนและสหภาพยุโรปที่จะสร้างแรงขับเคลื่อนเพื่อยกระดับความสัมพันธ์ไปสู่ความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ในอนาคตโดยไม่เชื่อมโยงกับการเข้าร่วมใน EAS และเน้นย้ำหลักการในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกัน อาทิ การไม่ใช้กำลัง การเคารพสิทธิมนุษยชนและความแตกต่าง การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ในการนี้ ไทยได้จัดให้มีล่ามแปลภาษามือ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในช่วงการแถลงข่าวของประธานร่วม (Co-chairs' Press Conference) และจัดทำเอกสารสรุปการประชุมเป็นอักษรเบรลล์สำหรับผู้พิการทางสายตาดอีกด้วย ทั้งนี้ ก็เพื่อส่งเสริมหลักการมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (people-centred) และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม (inclusiveness) ของประชาคมอาเซียน

2.6 ระหว่างวันที่ 5-7 กรกฎาคม 2560 ไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน- EU ที่กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นการหารือเพื่อเตรียมการสำหรับการประชุม PMC และเจรจาเอกสารผลลัพธ์ต่างๆ ที่จะรับรอง

ในการประชุม PMC+1 with the EU รวมถึงเป็นการรักษา momentum ของความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับ EU ไว้

2.7 การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับ EU (ASEAN Post Ministerial Conference (PMC) +1 with the EU) เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2560 ที่กรุงมะนิลา เป็นการเสริมสร้าง momentum ของความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับ EU เพื่อเตรียมก้าวสู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) ในอนาคต โดยใช้โอกาสครบรอบ 40 ปีความสัมพันธ์ฯ ในปีนี้ และติดตามประเด็นสำคัญหลังจากการประชุม AEMM ครั้งที่ 21 ที่ประชุม PMC+1 with the EU ครั้งนี้ได้รับรองเอกสารผลลัพธ์สำคัญจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ (1) แถลงการณ์ร่วม Joint Statement on the Establishment of 40th Anniversary of ASEAN-EU Dialogue Relations (2) แผนปฏิบัติการ ASEAN-EU Plan of Action 2018-2022 และ (3) แถลงการณ์ร่วม ASEAN-EU Statement on the Paris Agreement: Reaffirming Commitment to Cooperation to Address the Shared Challenge of Climate Change นอกจากนี้ ฟิลิปปินส์ได้แจ้งเชิญ EU เข้าร่วม EAS ในเดือนพฤศจิกายน 2560 ด้วยในการประชุมนี้หลังจากส่งหนังสือเชิญไปยัง EU แล้วโดยตรง

2.8 จากนั้นจนถึงปลายปี 2560 ไทยและ EU มีกำหนดเป็นเจ้าภาพการประชุมในกรอบอาเซียน- EU ที่สำคัญที่การประชุม AEMM ครั้งที่ 21 ได้เห็นชอบแล้ว จำนวน 2 รายการ ได้แก่ (1) **การประชุมด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ASEAN-EU Dialogue on Sustainable Development)** ที่ประเทศไทย วันที่ 17 พฤศจิกายน 2560 ที่กรุงเทพฯ และ (2) **ASEAN-EU Forum of Strategic Thinkers** ในครั้งแรกของเดือนธันวาคม 2560 ที่กรุงบรัสเซลส์

นอกจากนี้ ไทยและ EU (คณะผู้แทน EU ณ กรุงจาการ์ตา) ได้จัดกิจกรรมในโอกาสครบรอบ 40 ปีความสัมพันธ์อาเซียน-EU ในปี 2560 ที่เปิดให้ประเทศสมาชิกอาเซียนและ EU เข้ามามีส่วนร่วมได้ไปแล้วมากมาย เช่น การบรรยายพิเศษโดยรองอธิบดีกรมอาเซียน (นายสุริยา จินดาวงษ์) เพื่อระลึกถึงโอกาสครบรอบ 50 ปี การก่อตั้งอาเซียน และ 40 ปี ความสัมพันธ์อาเซียน-EU ที่กรุงบรัสเซลส์ และกรุงปารีส เมื่อเดือนมกราคม 2560 การบรรยายพิเศษโดย ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ อดีตเลขาธิการอาเซียน หัวข้อเกี่ยวกับอาเซียน เมื่อเดือนพฤษภาคม 2560 ที่กรุงบรัสเซลส์ งานประชุมสัมมนาด้านวิทยาศาสตร์ ASEAN NEXT 2017 (จัดโดยกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ระหว่างวันที่ 6-10 มีนาคม 2560 ค่ายเยาวชนอาเซียน-EU ระหว่างวันที่ 17-23 สิงหาคม 2560 รวมถึงจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ เป็นต้น

3. ประเด็นที่ไทยต้องการผลักดัน

3.1 ส่งเสริมให้ EU เข้าใจถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของอาเซียน เคารพในหลักการสำคัญๆ ของอาเซียน และความเป็นแกนกลางของอาเซียนในโครงสร้างสถาปัตยกรรมในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เพื่อเป็นพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการก้าวไปสู่การเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ที่จะส่งเสริมผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย

3.2 ส่งเสริมความเชื่อมโยงทางยุทธศาสตร์ระหว่างอาเซียนกับ EU ทั้งในมิติของ (1) physical connectivity (2) institutional connectivity เช่น เรื่องกฎระเบียบที่จะอำนวยความสะดวกการไหลเวียนของสินค้า การลงทุน การเจรจาตกลงด้านการขนส่งทางอากาศแบบครอบคลุมอาเซียน- EU และ (3) people-to-people connectivity

3.3 ด้านการเมืองและความมั่นคง ผลักดันให้ EU มีบทบาทที่สร้างสรรค์ในการส่งเสริมความมั่นคงในภูมิภาค โดยแบ่งปันประสบการณ์กับอาเซียนในสาขาที่ EU มีความเชี่ยวชาญ อาทิ การจัดการความขัดแย้งภายใน

ภูมิภาค การรับมือกับประเด็นความมั่นคงรูปแบบใหม่ การบริหารจัดการชายแดน การต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ การจัดการด้านภัยพิบัติ การโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ

3.4 ด้านเศรษฐกิจ สนับสนุนให้ EU ส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพให้แก่อาเซียนในประเด็น ด้านการค้าที่สำคัญ อาทิ ทรัพย์สินทางปัญญา มาตรฐานสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม ความปลอดภัยด้านอาหาร อุตสาหกรรมสีเขียว ASEAN Single Window และการส่งเสริมความเชื่อมโยงในภูมิภาคเพื่อรองรับการเจรจา FTA อาเซียน-EU ในอนาคต

3.5 ด้านสังคมและวัฒนธรรม เพิ่มพูนความร่วมมือด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการดำเนินการภายใต้โครงการ Horizon 2020 ของ EU และการส่งเสริมศักยภาพของ อาเซียนในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการแพร่ระบาดของ โรคติดต่อ

*****

กองยุทธศาสตร์และความร่วมมืออาเซียน
กรมอาเซียน
สิงหาคม 2560